

rijksuniversiteit
 groningen

Ethische principes bij onderzoek met kinderen als proefpersonen: Een scoping review

Student: G.R. van Pijkeren (S4834453)

Begeleider en eerste beoordelaar: dr. S.M. Field

Tweede beoordelaar: dr. T. Coppe

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Bachelorwerkstuk Pedagogische Wetenschappen

7 juni 2024

Aantal woorden: 7789

Abstract

The rapid changing society and the shift from viewing children as objects of research to recognizing them as active participants has brought new ethical principles to light. It is crucial to investigate these ethical considerations when conducting research with children to identify and analyze emerging ethical principles. The research question focuses on examining recent literature to identify new themes since the study by Regan and colleagues (2012), to map out what recent literature has written about current ethical principles in qualitative research with children. This study was conducted using a scoping review based on the six steps outlined by Arksey and O'Malley (2005). Three different databases were consulted to identify relevant literature, and the ten selected articles were screened, coded, and analyzed using a thematic analysis. Three distinct themes emerged from the study: power imbalance, differences between adults and children, and child protection. It is important to consider these themes in research to safeguard the interests of the child and ensure the reliability of the data. The conclusion is that while many ethical principles remain unchanged, recent research highlights the need for reflexivity and flexibility within ethical guidelines, greater attention to informed assent and the risks associated with the use of different methods, and an increased focus on the competence of children in research.

Inleiding

Jaarlijks vinden er duizenden onderzoeken plaats waarin kinderen centraal staan (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2022). Dit aantal is in de laatste jaren verder toegenomen en kinderen spelen hierin een steeds grotere en actievere rol (Graham, 2015). Er is sprake van een verschuiving binnen het onderzoeksveld; waar onderzoek voorheen *op* kinderen werd uitgevoerd, wordt onderzoek tegenwoordig *door* of *met* kinderen uitgevoerd (Huang et al., 2014; Yelland & Bartholomaeus, 2021). Dit houdt in dat er in onderzoek voorheen enkel werd gesproken over kinderen door volwassenen en er nu een toename is van studies die de mening, ervaring en participatie van kinderen centraal stelt (Stirrup, 2017). Omdat kinderen tot de groep ‘kwetsbaren’ behoren en niet altijd in staat zijn zelf toestemming te geven voor deelneming aan een onderzoek, is het belangrijk om de belangen van het kind voor ogen te houden (UNCRC, 1989). Artikel 3 en 12 van het IVRK (z.d.) benadrukken het belang van het kind en het recht van kinderen om hun eigen mening te laten horen. De verandering van kinderen als object van een onderzoek naar kinderen als actieve participanten brengt, vanwege de kwetsbaarheid, verscheidene ethische dilemma’s met zich mee (Hill, 2006).

Al decennialang worden kinderen gebruikt als proefpersonen in onderzoek. Het eerste menselijke onderzoek dateert uit het jaar 500 v.Chr. en sindsdien zijn er talloze andere onderzoeken uitgevoerd waarbij kinderen een cruciale rol speelden (Van der Kuil, 2016). Kinderen dienden bijvoorbeeld als proefpersoon bij reacties op angst (Watson & Rayner, 1920) of als onderwerp van onderzoek zoals bij Piaget’s (1952) cognitieve ontwikkelingstheorie. In veel van deze onderzoeken werd ethiek buiten beschouwing gelaten en werden de belangen van de participanten niet beschermd. Uiteindelijk is in 1947 de eerste ethische gedragscode tot stand gekomen. Dit betrof de Code van Neurenberg waarin beschreven staat dat het vragen van

informed consent aan de participanten verplicht is (Origins of Ethics Committees, 2023). In 1974 kwam de 'National Research Act', die pleit dat onderzoekers door een ethische commissie gecontroleerd kunnen worden op het waarborgen van de basis ethische principes (UNLV, 2021). Vervolgens werd in 1979 het Belmont-rapport gepubliceerd waarin drie belangrijke onderzoeksprincipes worden vastgesteld: autonomie, welzijn en rechtvaardigheid (U.S. Department of Health and Human Services, 2022). In 2013 hebben Graham en zijn collega's het 'Ethical Research Involving Children' (ERIC) project opgericht. Dit initiatief bracht verschillende expertisegebieden samen om een consistente benadering en duidelijke richtlijnen te ontwikkelen voor het uitvoeren van ethisch onderzoek met kinderen. De principes van ERIC - respect, voordeel en rechtvaardigheid - onderstrepen het belang en het respect voor het kind, het zorgvuldig afwegen van voor- en nadelen en het waarborgen van een veilige en eerlijke behandeling. Deze principes zijn daarom belangrijk voor het uitvoeren van verantwoord onderzoek. Het project benadrukt tevens de noodzaak om rekening te houden met de ongelijke machtsverhoudingen tussen het kind en zijn omgeving, inclusief onderzoekers, ouders of verzorgers en andere kinderen (Graham et al., 2013). Het biedt hierbij duidelijk handvatten voor onderzoekers waar zij zich aan kunnen houden bij het uitvoeren van onderzoek met kinderen.

Om te controleren of deze ethische principes gewaarborgd worden en om te reflecteren op bepaalde ethische afwegingen, zijn er ethische commissies opgesteld binnen Nederlandse universiteiten (Dings, z.d.). De ethische commissie controleert of deelname aan een wetenschappelijk onderzoek niet schadelijk is voor de participanten en of onderzoekers betrouwbaar handelen. Dit gebeurt op basis van de Nederlandse Gedragscode voor Wetenschappelijke Integriteit. Deze gedragscode omvat vijf kernprincipes: eerlijkheid, zorgvuldigheid, transparantie, onafhankelijkheid en verantwoordelijkheid, die ervoor zorgen dat

onderzoekers de juiste keuzes maken (NWO, 2018). Het is verplicht voor onderzoekers om toestemming te verkrijgen van een ethische commissie voordat zij onderzoek mogen uitvoeren met menselijke participanten (CCMO, 2019). Daarnaast moeten onderzoekers zich bewust zijn van de invloed die hun houding, waarden en overtuigingen hebben op het onderzoeksproces (Graham et al., 2013). Ondanks deze regelgevingen rondom onderzoek met kinderen als proefpersonen, geven wetenschappers aan dat er een gebrek is aan ethische richtlijnen met betrekking tot dit onderwerp (Powell et al., 2011).

Ethische overwegingen zijn echter van groot belang wanneer onderzoekers onderzoek uitvoeren bij kwetsbare groepen. Kinderen vormen een voorbeeld van een kwetsbare groep, omdat er vaak van hen wordt verwacht dat ze passief luisteren naar de besluiten van gezagsdragers en worden beschouwd als onbekwaam om zelf betekenisvolle bijdragen te leveren (Carnevale, 2013, geciteerd in Montreuil & Carnevale, 2018). Daarnaast is er sprake van een ongelijke machtsverhouding tussen kinderen en onderzoekers, vanwege verschillen in taalvaardigheid en abstractievermogen. Bovendien vinden kinderen het vaak moeilijk om het openlijk oneens te zijn met een volwassene (Dedding et al., 2013). Ouders of verzorgers weerhouden kinderen daarom soms van participatie aan onderzoek, waardoor de mening van het kind niet gehoord wordt. De stem van kinderen wordt dan geïnterpreteerd door volwassenen zonder dat de kinderen inspraak hebben, wat de ongelijke machtsverhoudingen in stand houdt (Christensen & Prout 2006). Kinderen kunnen echter bruikbare informatie geven over processen die hen aangaan en moeten daarbij beschermd worden (Montreuil & Carnevale, 2018).

Het is dus belangrijk om de rechten en belangen van kinderen te beschermen, waarvoor verscheidene richtlijnen en regelgevingen rondom ethische principes zijn opgesteld. Omdat er voortdurend veranderingen plaatsvinden, is het van belang dat ethische regels meegroeien om

eventuele gaten te voorkomen. Vooral op het gebied van technologie en digitalisering treden veel veranderingen op (Bakker et al., z.d.). Dit brengt enkele nieuwe ethische uitdagingen met zich mee, zoals risico's met betrekking tot de privacy van de participanten (Bakker et al., z.d.), data-integriteit en -kwaliteit (Infracom, 2023) en het vragen van digitale informed consent (CCMO, 2022). Daarnaast zijn er ook maatschappelijke veranderingen, zoals globalisering en de toename van culturele diversiteit, die vragen om extra aandacht voor het toepassen van ethische principes op verschillende culturele achtergronden (WRR, 2018). Vanwege deze maatschappelijke veranderingen is het essentieel geworden om de meningen van deelnemende kinderen serieuzer te nemen en hun belangen beter te beschermen tegen opkomende problemen (Coyne, 2010).

In 2012 is door Regan en collega's een onderzoek gepubliceerd waarin ethische kwesties in pedagogisch onderzoek met kinderen als participanten worden geïdentificeerd door een onderzoekscommissie. Pedagogisch onderzoek wordt gedefinieerd als onderzoek dat door leraren wordt uitgevoerd naar aspecten van hun eigen onderwijs en leren (Regan et al., 2012). In deze scoping review wordt verder gekeken dan alleen onderzoek uitgevoerd door leraren en worden verschillende contexten betrokken waarin kinderen een rol spelen. Kinderen worden in onderzoek op veel manieren geconceptualiseerd. In dit onderzoek worden kinderen, gelijk aan het onderzoek van Huang en collega's (2014), slechts ingedeeld op basis van hun leeftijd, waarbij de grens van achttien jaar wordt aangehouden. De ethische principes, zoals beschreven in het artikel van Regan en collega's (2012), betreffen onder andere mogelijke misverstanden over de voor- en nadelen, de anonimiteit en vertrouwelijkheid en wervingstechnieken. Op de ethische principes die naar voren komen moet nauwlettend worden toegezien, omdat onderzoekers hier vaak op een onjuiste manier mee omgaan. In dit onderzoek worden ethische

principes breder getrokken, waarbij de nadruk ligt op kritisch nadenken over wat, gebaseerd op bestaande normen, als juist wordt beschouwd (Vandermeersch, 1987).

Vanwege de snelle veranderingen in de huidige samenleving en de toenemende belangstelling voor het waarborgen van ethische principes bij onderzoek met kinderen, is het doel van deze literatuurstudie om in kaart te brengen wat er in recente literatuur geschreven wordt over huidige ethische principes bij kwalitatief onderzoek met kinderen. Het onderzoek van Regan en collega's (2012) biedt een overzicht van belangrijke ethische principes in pedagogisch onderzoek. Dit onderzoek is echter in 2012 gepubliceerd, waardoor de bevindingen mogelijk gedateerd zijn. Daarom richt deze literatuurstudie zich op wat naar voren komt uit recente literatuur, gepubliceerd na het onderzoek van Regan en collega's (2012). De onderzoeksvraag die centraal staat in deze scoping review is: *'Welke ethische principes komen naar voren in recente kwalitatieve onderzoeken naar ethische principes met kinderen als proefpersonen sinds het onderzoek van Regan en collega's (2012)?'*. Om antwoord te kunnen geven op deze onderzoeksvraag wordt gebruikgemaakt van een thematische analyse. Als eerst wordt de gebruikte methode besproken, vervolgens de analyse met daarop volgend de resultaten en ten slotte de discussie en conclusie.

Methode

Om een antwoord te kunnen vormen op de onderzoeksvraag wordt in dit onderzoek gebruikgemaakt van een systematische scoping review. Deze methode is gekozen omdat hierdoor binnen een beperkt beschikbare tijd een breed scala aan literatuur verkend kan worden. Het doel van een scoping review is het in kaart brengen van de beschikbare literatuur om zo de belangrijkste bevindingen weer te kunnen geven (Munn et al., 2018). De scoping review is

uitgevoerd aan de hand van het methodologische kader zoals beschreven door Arksey en O'Malley (2005). Zij beschrijven zes stappen; (1) specificeren van de onderzoeksvraag, (2) identificeren van relevante literatuur, (3) literatuurselectie, (4) in kaart brengen van de gegevens (5) samenvatten, synthetiseren en rapporteren van de resultaten en (6) raadplegen van deskundigen. In deze review zijn de eerste vijf stappen geïmplementeerd, waarbij de laatste stap buiten beschouwing is gelaten. Door deze methode in te zetten wordt er getracht om de ethische principes in recente literatuur sinds Regan en collega's (2012) te belichten, om zo uiteindelijk een antwoord te kunnen formuleren op de onderzoeksvraag.

Zoekstrategie - identificeren van relevante literatuur

Om relevante literatuur te kunnen vinden zijn drie verschillende databases geraadpleegd: APA PsycInfo, ERIC en SocINDEX. ERIC biedt toegang tot literatuur met betrekking tot onderwijs, waarbij kinderen voornamelijk centraal staan. SocINDEX legt de focus op literatuur gebaseerd op verschillende sociaalwetenschappelijke disciplines, waaronder sociologie en pedagogiek. Ten slotte richt APA PsycInfo zich op onderzoeken in de psychologische en gedragswetenschappelijke context. Door middel van deze drie databases wordt de meest relevante literatuur met betrekking tot dit onderwerp weergegeven op gebied van onderwijskundig en pedagogisch niveau. De zoekstring die hierbij geformuleerd is, luidt als volgt: “‘Ethic* principles’ OR ‘ethic* considerations’ OR ‘ethic* guidelines’ OR ‘ethic*’ AND ‘child*’ OR ‘children’ OR ‘pedagogical’ AND ‘qualitative research’ OR ‘qualitative studies’ OR ‘qualitative study’.”

Literatuurselectie

Om enkel relevante artikelen te selecteren die aansluiten bij de onderzoeksvraag, wordt er gebruikgemaakt van inclusiecriteria. De inclusiecriteria zijn opgesteld aan de hand van de PICOC-methode, waarbij het onderzoeksdomein wordt bepaald door te kijken naar de populatie, interventie, vergelijking, uitkomst en context (Mengist et al., 2020). De populatie waar dit onderzoek zich op richt, zijn kinderen tot en met achttien jaar die deel hebben genomen aan kwalitatief onderzoek in kindgerichte pedagogische of onderwijskundige contexten.

Onderzoeken met kinderen boven de achttien jaar worden geïnccludeerd, mits er ook kinderen onder de achttien als onderdeel van de populatie worden genoemd. De interventie of variabele waar deze review zich op richt zijn ethische principes binnen het kader van kwalitatieve onderzoeken. Daarbij worden alle kwalitatieve onderzoeksmethoden geïnccludeerd. De bevindingen worden vergeleken met ethische principes zoals omschreven in het artikel van Regan en collega's (2012). De beoogde uitkomst is het verkrijgen van inzichten met betrekking tot de huidige ethische principes in kwalitatief onderzoek met kinderen als proefpersonen. Omdat het artikel van Regan en collega's in 2012 gepubliceerd is en er in dit onderzoek gekeken wordt naar ethische principes sinds de publicatie, worden alleen artikelen tussen 2012 en 2024 meegenomen. Op deze manier worden enkel de vernieuwde ontwikkelingen geïnccludeerd. Om de kwaliteit en de betrouwbaarheid van artikelen vast te stellen, moeten alle artikelen peer reviewed zijn. Tot slot is het van belang dat enkel Engelstalige onderzoeken worden geïnccludeerd in deze review, aangezien Engels de meest dominante taal is in de wetenschappelijke publicaties op basis van de bovengenoemde zoekstring en dit de toegang tot een bredere en meer relevante reeks onderzoeken mogelijk maakt.

De artikelen die meegenomen zijn bestaan slechts uit online gepubliceerde artikelen. Vanwege de gelimiteerd beschikbare tijd was er geen ruimte om artikelen te includeren die slechts fysiek beschikbaar waren. Echter konden alle relevante artikelen online bekeken worden.

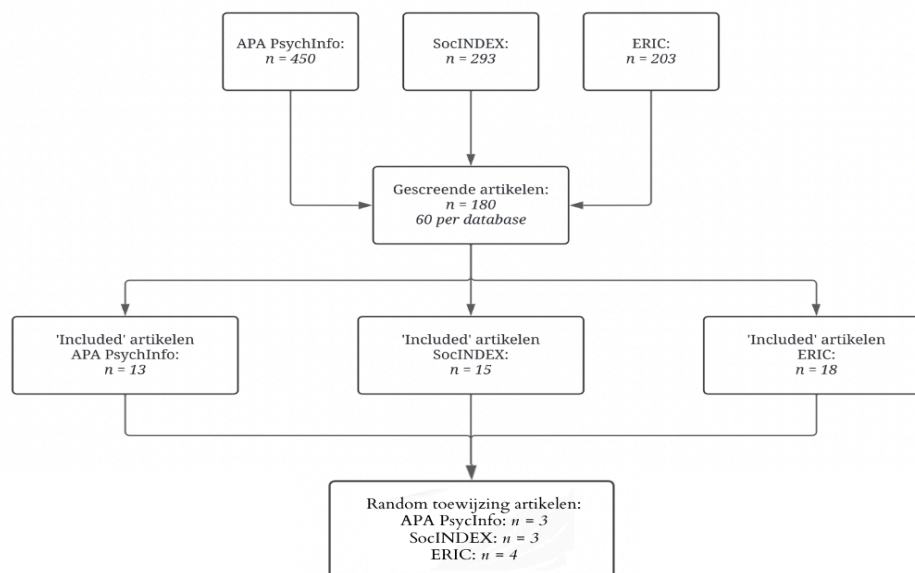
Dataverzameling

Op basis van de zoekstring zijn er in totaal 946 artikelen gevonden, waarvan 450 uit APA PsycInfo, 203 uit ERIC en 293 uit SocINDEX. De artikelen zijn in Zotero (desktop versie 6.0.37) geüpload om alle duplicaten te verwijderen. Vervolgens zijn de artikelen per database in Rayyan (webversie) geüpload, waar de eerste 60 artikelen van elke database door vier verschillende onderzoekers¹ zijn gescreend op basis van titel en abstract. De selectie van de eerste 60 artikelen is gekozen om in een beperkt tijdsbestek een zo groot mogelijk aantal artikelen te screenen. Hierbij werd gekeken of de artikelen voldeden aan de inclusiecriteria. Een artikel werd alleen geïncludeerd wanneer er volledige consensus was onder de vier onderzoekers. Bij conflicten werd er gediscussieerd totdat een gezamenlijke beslissing werd bereikt over de inclusie of exclusie van het artikel. Door dit proces wordt de betrouwbaarheid van het includeren van artikelen gewaarborgd. Dit resulteerde uiteindelijk in 15 geïncludeerde artikelen uit SocINDEX, 18 artikelen uit ERIC en 13 artikelen uit APA PsycInfo. De artikelen werden uiteindelijk willekeurig verdeeld onder de vier onderzoekers.

¹ H.F. Bergsma, M. Rijskamp, M.J. Venema, G.R. van Pijkeren.

Figuur 1

Flowchart: selectie per database

In kaart brengen van de gegevens

Voor het analyseren van de geselecteerde artikelen is gebruikgemaakt van een thematische analyse met behulp van het codeerprogramma Atlas.ti (webversie v7.10.0). Aan de hand van een thematische analyse worden de gegevens georganiseerd door ze te interpreteren, analyseren en rapporteren en onder te verdelen in thema's (Braun & Clarke, 2006). De eerste stap in het analyseproces is het zorgvuldig lezen van alle artikelen. Vervolgens zijn er door inductief te coderen codes gecreëerd die alle verschillende ethische principes op basis van persoonlijke interpretatie naar voren brengen. Deze codes zijn daarna gebruikt om deductief te coderen, om te achterhalen of dezelfde codes terugkomen in de verschillende artikelen. Hierdoor ontstaat er een overzicht van de belangrijkste en meest voorkomende codes in de tien verschillende artikelen. Deze codes zijn later gesynthetiseerd, waardoor de meest relevante codes uiteindelijk omgezet konden worden naar thema's.

Resultaten

Op basis van de analyse zijn er verscheidene thema's naar voren gekomen die de ethische overwegingen, zoals genoemd in de tien geanalyseerde artikelen, omvatten. Hieronder worden de drie meest relevante thema's besproken: 'machtsongelijkheid', 'verschillen tussen volwassenen en kinderen' en 'bescherming van het kind'. Elk thema heeft verschillende subthema's die het hoofdthema op verschillende manieren belichten.

Thema: Machtsongelijkheid

Het meest opvallende thema is 'machtsongelijkheid', die in vier subthema's onder te verdelen is. In de artikelen is er sprake van een machtsongelijkheid tussen het kind en de onderzoeker, het kind en de ouder en tussen kinderen onderling. Daarnaast wordt in onderzoek gewezen op de machtsongelijkheid tussen onderzoekers en geïnstitutionaliseerde regels, wat tot een innerlijk conflict bij de onderzoeker leidt.

Subthema: Onderzoeker-Kind

Machtsongelijkheid in onderzoek komt vaak naar voren in de relatie tussen de onderzoeker en het kind (Kutrovátz, 2017; Morgan & Sengedorj, 2015; Stirrup, 2017). Deze machtsongelijkheid ontstaat doordat volwassenen controle hebben over het leven van kinderen en van kinderen wordt verwacht dat ze niet tegen volwassenen ingaan (Punch, 2002; Twum-Danso, 2009). Deze machtsongelijkheid kan op verschillende momenten van het onderzoek naar voren komen; tijdens het onderzoeksontwerp, de datacollectie en het interpreteren van de gegevens (Kutrovátz, 2017). Onderzoekers moeten zich bewust zijn van deze machtsdynamieken en kritisch blijven nadenken over de manieren waarop macht werkt en wordt gehandhaafd (Karmiris, 2024).

Montreuil en Carnevale (2018) suggereren dat onderzoekers kinderen moeten raadplegen om het machtsverschil te verkleinen, terwijl Kutrovátz (2017) zegt dat onderzoekers zelf reflexief moeten zijn om het machtsverschil te minimaliseren.

Naast de conceptualisering van kinderen in verhouding tot volwassenen heeft machtsongelijkheid ook te maken met de persoonlijke kenmerken van de onderzoeker (Hamzeh & Oliver, 2010). Geslacht, etniciteit, kledingstijl en houding beïnvloeden de relatie tussen de onderzoeker en het kind en daarmee de manier waarop een kind informatie deelt (Stirrup, 2017; Kutrovátz, 2017). Onderzoekers zien kinderen vaak als inferieur (Huang et al., 2014), wat het voor kinderen moeilijk maakt om zich terug te trekken of deelname te weigeren (Morgan & Sengedorj, 2015). Volgens Foucault (1998, geciteerd in Morgan & Sengedorj, 2015) is macht overal en komt het voort uit de vooroordelen en identiteit van onderzoekers. De stemmen van kinderen worden in onderzoek vaak bemiddeld door onderzoekers, waardoor het belangrijk is rekening te houden met de vooroordelen van de onderzoekers (Stirrup, 2017). Een mogelijk vooroordeel is dat onderzoekers kinderen zien als incompetent, waardoor kinderen zich niet gehoord voelen en niet willen deelnemen aan gesprekken (Montreuil & Carnevale, 2018; Morgan & Sengedorj, 2015). Solberg (2014, p. 224) stelt dat kinderen meer zelfvertrouwen kregen door zich op de volgende manier op te stellen: “ (*..*) *that I lacked knowledge that they possessed and that I needed to learn from their experiences.* ”. Op deze manier worden vooroordelen zoals dat kinderen incompetent zijn buiten beschouwing gelaten.

Kinderen voelen zich vaak ondergeschikt aan onderzoekers, wat tijdens interviews kan resulteren in het geven van sociaal wenselijke antwoorden (Morgan & Sengedorj, 2015; Kutrovátz, 2017). Dit kan de resultaten van het onderzoek beïnvloeden, aangezien kinderen minder geneigd zijn het oneens te zijn met de onderzoeker of om de interpretaties van

onderzoekers te corrigeren (Morgan & Sengedorj, 2014). Volgens Stirrup (2017, p. 9) is het daarom belangrijk om rekening te houden met het volgende: “*Central to this, was the need to acknowledge that children’s ideas can be different in relation to the role of adults (...)*”.

Om de mening van kinderen beter naar voren te laten komen, wordt in veel onderzoek de focus gelegd op het gebruik van interviews (Huang et al., 2014). Punch (2002) suggereert echter dat de machtsongelijkheid vermindert wanneer kinderen niet direct iets gevraagd wordt, maar hun antwoorden mogen opschrijven of tekenen, waardoor ze kunnen nadenken over hun antwoord. Stirrup (2017) stelt daarnaast dat een afwachtende houding, waarbij het kind het onderzoek initieert, meer wordt gewaardeerd door kinderen (Morgan en Sengedorj, 2015).

Omdat macht niet eenvoudig of lineair is, maar op verschillende en soms tegenstrijdige manieren werkt binnen onderzoek, blijft het belangrijk voor onderzoekers om voortdurend kritisch na te denken over hun eigen rol, vooroordelen en de ethische implicaties van hun werk. Dit reflectieve proces helpt hen om beter om te gaan met morele en ethische uitdagingen (Karmiris 2024; Huang et al., 2014)

Subthema: Ouder-Kind

Om kinderen te beschermen is er consensus dat volwassenen, voornamelijk ouders, toestemming moeten geven voor de deelname van een kind aan onderzoek (Hanafin et al., 2014, geciteerd in Kutrovátz, 2017; Huang et al., 2014). Dit komt voort uit de legale afhankelijkheid van kinderen van hun ouders en de perceptie dat kinderen onder de achttien niet volledig verantwoordelijk zijn door onvolledige hersenrijping. Volgens Kutrovátz, (2017, p.72) leidt dit tot “*(...) ethical issues and also decreasing the reliability of data*”, omdat deelname afhankelijk is van ouders. Ouders weerhouden hun kinderen namelijk vaak van deelname aan onderzoek vanwege twijfels over het

nut of bezorgdheid over de lasten van het onderzoek, voornamelijk bij sensitieve onderwerpen (Hanafin et al., 2014, geciteerd in Kutrovátz, 2017). Hierdoor kunnen kinderen geïsoleerd raken en kan belangrijke informatie niet worden meegenomen in onderzoek (Huang et al., 2014).

Het betrekken van kinderen in onderzoek gebeurt daarnaast vaak zonder overleg. Het vinden van een balans tussen bescherming van kinderen en het waarborgen van hun rechten, zoals informatie en instemming, is lastig. Bovendien kan het moeilijk zijn voor kinderen om zich terug te trekken wanneer ouders al hebben ingestemd met de deelname (Kutrovátz 2017; Morgan & Sengedorj 2015). Onderzoekers moeten bewust zijn van deze ongelijkheid tussen ouderlijke toestemming en de instemming van het kind (Morgan & Sengedorj, 2014).

Daarnaast hebben ouders ook invloed op het verdere onderzoeksproces, omdat zij een voorbeeldfunctie hebben die de antwoorden van kinderen kan beïnvloeden (Hanafin et al, 2014, geciteerd in Kutrovátz, 2017; Stirrup, 2017). Ouders worden soms ingezet om de antwoorden van hun kinderen te interpreteren waardoor de gegevens beïnvloed worden door de kaders van de ouders (Huang et al., 2014). Onderzoekers moeten daarom reflecteren op de aanwezigheid en invloed van ouders en op hun redenen om betrokken te zijn bij het onderzoek (Kutrovátz, 2017).

Subthema: Kind-Kind

Kinderen worden vaak gezien als een homogene groep, wat kan leiden tot het generaliseren van hun perspectieven en ervaringen. Dit kan ervoor zorgen dat machtsverschillen tussen kinderen onderling over het hoofd worden gezien. Kinderen kunnen zich geremd voelen in het uiten van hun mening als zij niet gewaardeerd worden door andere kinderen (Morgan & Sengedorj, 2015). Uit onderzoek van Morgan en Sengedorj (2015, p. 213), blijkt dat kinderen aangeven het niet fijn te vinden als andere kinderen aanwezig zijn, zoals blijkt uit het volgende citaat:

“(...) children spoke about ‘some children being nasty to you’ or ‘laughing at you’ and it may be that these children felt that the adult would stop this from happening. This illustrates how power issues, therefore, can exist at (...) the child–child level (Hill 2005) and some children may be silenced if they are asked questions by other children who they feel may judge them or laugh at them.”

Echter hebben kinderen soms de voorkeur om gezamenlijk geïnterviewd te worden, omdat ze elkaar onderling begrijpen (Morgan & Sengedorj, 2015).

Omdat kinderen vatbaar zijn voor invloeden van leeftijdsgenoten, moet de onderzoeker ervoor zorgen dat wanneer kinderen deelnemen via een uitnodiging van een leeftijdsgenoot, ze alsnog een vrije houding aan kunnen nemen (Huang et al., 2014). Er wordt aanbevolen dat kinderen niet meer dan twee jaar verschillen in leeftijd wanneer zij aan eenzelfde onderzoeksgesprek deelnemen om peer pressure en de neiging voor oudere kinderen om de jongeren kinderen te domineren en beïnvloeden te vermijden (Kutrovatz, 2014).

Subthema: Onderzoeker-Regelgeving

Onderzoekers moeten zich houden aan ethisch geïnstitutionaliseerde richtlijnen, maar onderzoeken die plaatsvinden in de privésfeer van gezinnen benadrukken ethische vraagstukken die niet altijd door deze richtlijnen worden gedekt (Miller et al., 2012, geciteerd in Palaiologou & Brown, 2023). Er ontstaan problemen bij de betrokkenheid, de rol van de onderzoeker en de presentatie van gezinnen (Bermúdez et al., 2016, geciteerd in Palaiologou & Brown, 2023; Tisdall, 2011). Onderzoek richt zich in de huidige samenleving op vooropgestelde ethische codes, maar niet elk onderzoek kan hier naadloos bij aansluiten (Palaiologou & Brown 2023).

Bij langdurig onderzoek kunnen sociale relaties ontstaan, waardoor onderzoekers keuzes moeten maken buiten de geïnstitutionaliseerde ethische richtlijnen om (Palaiologou & Brown, 2023). Transparantie in de afwegingen en ethische motivatie achter rolveranderingen, zoals van onderzoeker naar vriend, is daarbij van belang (Palaiologou & Brown, 2023). Wanneer gezinnen onderzoekers als een vriend zien, delen zij meer vertrouwelijke informatie (Palaiologou & Brown, 2023). Dit kan echter voor moeilijke situaties zorgen, zoals wanneer een onderzoeker uitgenodigd wordt voor een sociale activiteit. Dit plaatst de onderzoeker in een tweestrijd tussen toegankelijkheid aan de ene kant en ethische verplichtingen aan de andere kant (Palaiologou & Brown, 2023).

Hiermee wordt geïllustreerd dat ethische codes belangrijk zijn, maar dat onderzoekers ze bewust moeten benaderen (Palaiologou & Brown 2023). Onderzoekers kunnen voor dilemma's komen te staan die hen dwingen om zelfstandig na te denken, wat interpersoonlijke vaardigheden van de onderzoeker vereist (Palaiologou & Brown, 2023). Er kan een kloof ontstaan tussen wat de onderzoeker tegenkomt en wat is goedgekeurd door de ethische commissie (Gabb, 2010). Zoals Palaiologou en Brown (2023, p. 523) stellen:

“Since there is limited guidance in terms of anticipating and negotiating the dilemmas that one might encounter when undertaking research in the spaces and places in which families reside (Brown, 2019), researchers should reflect upon what it takes to engage ethically and respectfully within the ‘troubling bonds and partnerships that are formed in the research process’ (Jamieson et al., 2011, p. 71).”

Het is van belang dat onderzoekers tijdens het opbouwen van relaties hun rol als onderzoeker behouden (Palaiologou & Brown, 2023). Uiteindelijk is het van belang om bij langdurige betrokkenheid emotionele elementen in ethische besluitvorming te erkennen als onderdeel van

ethisch gedrag en gevoelens van gezinnen te waarderen. Bespreking van ethische kwesties bevordert een samenwerkingsrelatie met de organisatie en helpt bij het navigeren van de dualiteit van sociale en professionele rollen (Savinskaya, 2016).

Thema: Verschillen tussen volwassenen en kinderen

In veel onderzoeken wordt het verschil tussen onderzoek met kinderen en volwassenen aangehaald. Omdat kinderen en volwassenen verschillende vaardigheden bezitten, dienen ze op een verschillende manier benaderd te worden (Huang et al., 2014; Kutrovátz, 2017; Stirrup, 2017). Deze verschillen worden binnen drie subthema's op verscheidene gebieden belicht: 'methoden', 'competenties' en 'informed consent en assent'.

Subthema: Methode

Uit onderzoek blijkt dat er een belangrijke manier is voor het toepassen van methoden bij onderzoek met kinderen, zoals blijkt uit het volgende citaat: “(...) *research may not be conducted in the same manner as with adults (Gibson 2012), and it is highly important that basic differences are taken into account (...).*” (Hill, 2005, geciteerd in Kutrovátz, 2018, p. 70).

Informatie wordt bij kinderen op een kindvriendelijke manier overgebracht, waarbij het welzijn van de kinderen centraal staat (Huang et al., 2014). Tevens moet er sprake zijn van 'deelnemend onderzoek', waarbij kinderen onder andere de locatie en tijd bepalen, omdat dit hun zelfvertrouwen en betrokkenheid vergroot (Gibson, 2012, geciteerd in Kutrovátz, 2017; Greene & Hill, 2005; Kutrovátz, 2017). Echter is deze methode nog niet altijd toepasbaar (Morgan & Sengedorj, 2014), omdat de methode niet in elke context de meest bruikbare informatie oplevert.

Kinderen uit westerse contexten kunnen namelijk beter omgaan met directe bevragingen dan kinderen uit Aziatische landen (Yelland & Bartholomaeus, 2021).

Er is ook een verschil in de gebruikte onderzoeksmethode. De meest gangbare methode in onderzoek met kinderen is interviewen, omdat dit de kinderen de meeste vrijheid geeft in het beantwoorden van de vragen (Kutrovátz, 2014). Uit onderzoek van Yelland en Bartholomaeus (2021, p. 17) blijkt daarop aansluitend het volgende:

“(..) being in conversation with children is very different than having them chose the format and modality for their responses (...) and allows for responses to come directly from the children (...)’.”

Daarentegen suggereren Huang en collega's (2014) dat kinderen tijdens interviews snel verveeld raken en het moeilijk vinden om hun gevoelens onder woorden te brengen (Solberg, 2014). Er worden voor kinderen daarom vaak non-verbale methoden zoals tekenen toegevoegd om de interesse voor het onderzoek te behouden (Huang et al., 2014). Soms wordt voor kinderen een speciale benadering toegepast, zoals de *'mosaic-approach'* waarbij kinderen als experts van hun eigen leven beschouwd worden (Stirrup, 2017). Deze aanpak is fundamenteel gericht op het luisteren naar het kind (Clark en Moss, 2005, geciteerd in Stirrup, 2017). Daarnaast worden vaak etnografische methoden toegepast om de ervaringen van kinderen gedetailleerd en genuanceerd weer te geven (Yelland & Bartholomaeus, 2021).

Het idee dat kinderen speciale methoden nodig hebben, heeft echter reflectie nodig (Morgan & Sengedorj, 2015). Er zijn namelijk veel overeenkomsten in onderzoek met kinderen en volwassenen, zoals werving, privacybescherming, vertrouwelijkheid en het opbouwen van relaties (Huang et al., 2014). Het blijkt dat speciale methoden voor kinderen het verschil tussen kinderen en volwassenen vergroot, wat barrières kan creëren voor het horen van de stemmen van

kinderen. Actief luisteren en gevoeligheid voor de behoeften van alle deelnemers is belangrijk, ongeacht of het onderzoek met kinderen of volwassenen wordt uitgevoerd (Leeson, 2013, geciteerd in Morgan en Sengedorj, 2015).

Er is ook kritische reflectie nodig op vanzelfsprekende gedachtes dat bepaalde onderzoeksmethoden het beste zijn voor kinderen, waarbij onderzoeksmethoden niet langer gegeneraliseerd dienen te worden. Het idee van speciale onderzoeksmethoden is problematisch, omdat het verschillen tussen kinderen kan verdoezelen op gebieden van macht, sociale klasse en gender (Morgan en Sengedorj, 2015). Het inzetten van tekeningen, foto's en video's kan voor sommige kinderen helpend zijn, maar voor anderen niet. Bovendien zijn de mogelijke risico's van het gebruik van nieuwe methoden zoals tekenen en fotografie niet volledig onderzocht (Huang et al., 2014).

Subthema: Competentie

De competenties, ofwel vaardigheden, van kinderen bepalen of ze als bekwaam worden beschouwd om actief betrokken te worden bij onderzoek. Het standpunt van onderzoekers over de competentie van kinderen beïnvloedt de leeftijdsgroep die als doelgroep wordt gekozen en de onderzoekstechniek die als geschikt wordt beschouwd (Kutrovátz, 2017). Toepasbare methoden zijn afhankelijk van de ontwikkelingsmogelijkheden van het kind, hun begrip en communicatieve vaardigheden (Kutrovátz, 2017). Ook verschillen in geslacht en sociale en etnische achtergrond zijn van invloed op methodologische overwegingen (Greene & Hill, 2005). Onderzoekers moeten rekening houden met de cognitieve en linguïstische ontwikkeling van kinderen, waarbij het individuele ontwikkelingsstadium van kinderen belangrijk is (Huang et al., 2014).

Een ander cruciaal kenmerk is de leeftijd, aangezien dit onderdeel is van hoe de levenspaden van kinderen worden gedefinieerd (Kutrovátz, 2017). De meeste kinderen rond zeven jaar bezitten vaardigheden om nauwkeurige en bruikbare informatie te verstrekken aan onderzoekers (Gibson, 2012, geciteerd in Kutrovátz, 2017). Leeftijdsgebonden selectie moet echter kritisch worden uitgevoerd, waarbij onderzoekers zich bewust moeten zijn van hun vooroordelen, zodat de diversiteit in een groep kinderen wordt vertegenwoordigd (Kutrovátz, 2017). Het blijkt dat werving op basis van leeftijd ervoor kan zorgen dat bepaalde kinderen beperkt betrokken worden bij onderzoek (Huang et al., 2014). Alhoewel, Gibson (2012, geciteerd in Kutrovátz, 2017) stelt dat het cognitieve ontwikkelingsniveau in relatie tot leeftijd een belangrijke dimensie is, mogen leeftijd en ontwikkelingsniveau niet aan elkaar gelijkgesteld worden, omdat ze sterk van elkaar kunnen verschillen (Greene & Hill, 2005).

Er kunnen ook bepaalde problemen optreden bij onderzoek met kinderen vanwege hun competenties. Want hoewel jonge kinderen gebeurtenissen kunnen herinneren en kunnen bijdragen aan onderzoek, hebben ze beperkingen in hun gebruik en begrip van woorden en zinnen en weinig ervaringen met de wereld (Huang et al., 2014). Daarnaast begrijpen sommige kinderen bepaalde taken niet of zijn ze ongeïnteresseerd (Stirrup, 2017). Onderzoekers geloven vaak dat jonge kinderen vanwege deze beperkingen niet geschikt zijn voor kwalitatief onderzoek (Morgan & Sengedorj, 2015; Huang et al., 2014).

De mening van kinderen is echter even belangrijk als de mening van volwassenen. Het is daarom belangrijk om veronderstellingen over wat kinderen kunnen, opzij te zetten en onwetendheid over leeftijd toe te passen (Solberg, 1996, geciteerd in Solberg, 2014). Daarnaast zegt Solberg (2014, p. 246) dat “ *it is important to keep an open mind and not to assume what a young person may find difficult to talk about or be intrusive*. Kinderen hebben de capaciteit om

bewust te handelen, voor zichzelf te spreken en actief na te denken over hun sociale werelden (Montreuil & Carnevale, 2018), ze zijn hierin niet anders dan volwassenen.

Subthema: Assent versus consent

Er is een algemene consensus over het vragen van ouderlijk informed consent wanneer kinderen de legale leeftijd voor het geven van informed consent niet hebben bereikt. Onderzoekers moeten ouders of voogden gedetailleerde informatie over het onderzoek verstrekken. Dit gebeurt meestal bij kinderen jonger dan 15-16 jaar (Huang et al., 2014). Hoewel de wettelijke leeftijdsgrens voor ouderlijk *consent* niet is vastgelegd (Huang et al., 2014), is het gezien de kwetsbaarheid van kinderen zeer belangrijk (Montreuil en Carnevale, 2018). Het verkrijgen van toestemming van kinderen is om verschillende redenen problematisch (Morgan & Sengedorj, 2015). Toestemming is vaak gebaseerd op de veronderstelling dat deelnemers begrijpen wat van hen gevraagd wordt (David et al., 2001, geciteerd in Stirrup, 2017). Voor kinderen is dit moeilijk, omdat zij vaak geen ervaring hebben met onderzoek (Greene & Hogan, 2005, geciteerd in Stirrup, 2017). Stirrup (2017, p. 8) benadrukt dit met het volgende citaat: “(...) *if a child is not familiar with what an interview is, how can he/she be expected to give informed consent to participate in one?*”. Daarom geven ouders toestemming namens hun kinderen (Karmiris, 2024).

Desalniettemin wordt het belang van *informed assent* bij kinderen benadrukt (Kutrovatz, 2014; Huang et al, 2014; Savinskaya, 2016). Instemming van kinderen wordt via informed assent verkregen, omdat zij vanwege hun leeftijd geen informed consent kunnen geven (Stirrup, 2017). Kinderen vinden het ook belangrijk om zelf toestemming te geven voor deelname en hebben het recht hierover te beslissen (Morgan & Sengedorj, 2015; Huang et al., 2014). Informed consent moet daarom gepaard gaan met informed assent (Stirrup, 2017), waarbij de informatie in een

begrijpelijke taal wordt gegeven (Huang et al., 2014). Daarbij moet benadrukt worden dat kinderen zich op ieder moment kunnen terugtrekken en dat ze vragen kunnen weigeren te beantwoorden (Savinskaya, 2016; Kutrovátz, 2017). De toestemming van kinderen moet zonder druk van ouders of andere volwassenen worden gegeven (Huang et al., 2014) en non-verbale toestemming moet mogelijk zijn als een kind niet verbaal kan instemmen (Kutrovátz, 2017). Het verkrijgen van *assent* erkent kinderen als actieve deelnemers en versterkt hun betrokkenheid bij het onderzoek (Montreuil & Carnevale, 2018). Het onderzoek van Huang en collega's (2014, p. 351), plaatst hierbij echter wel een voetnoot; “(...) *although the researchers did seek informed consent/assent from children, it was difficult for them to make sure it was given freely.*”

Thema: Bescherming van het kind

De bescherming van het kind tijdens onderzoeksprocessen komt terug in; ‘werving en weigering’, het bewaren van ‘vertrouwelijkheid en anonimiteit’ en het afwegen van de ‘risico’s en voordelen’. Diverse artikelen behandelen deze thema’s die essentieel zijn voor een veilige en respectvolle deelname van kinderen. Hieronder worden deze thema’s besproken en toegelicht om aan te tonen hoe ze bijdragen aan het beschermen van het kind.

Subthema: Werving en weigering

Het werven van kinderen als participanten in onderzoek is een cruciaal onderdeel van het onderzoeksproces, waarbij andere belangen gelden dan bij volwassenen. Daarbij moeten onderzoekers volgens Savinskaya (2016, p. 68) het volgende doen: “ (...) *explain step by step how to access children through the many layers of gatekeepers and to create a comfortable environment for children and motivate them to express their opinion, disclosing their identity.*”

Op deze manier worden kinderen op een veilige en betrouwbare manier benaderd. Soms werden kinderen geworven aan de hand van het sneeuwbaaleffect door reeds deelnemende kinderen te vragen hun leeftijdsgenoten uit te nodigen (Huang et al., 2014). Hierbij moesten onderzoekers echter overwegen of een kind vrijwillig deelnam, of door overtuiging van een leeftijdsgenoot omdat antwoorden van een kind hierdoor beïnvloed kunnen worden (Huang et al., 2014).

Daarnaast moeten onderzoekers rekening houden met de verwachtingen van zowel het kind als de ouders en moet de doelstelling van het onderzoek duidelijk gemaakt worden (Huang et al., 2014). Naast de verschillende methoden voor werving zijn er ook verschillende technieken die ingezet kunnen worden om de aandacht van kinderen te trekken, zoals kindvriendelijke posters en kleurrijke flyers (Huang et al., 2014). Enkele onderzoekers gaven deelnemers kleine vergoedingen, maar dit kan leiden tot discussie omdat dit het onderzoeksproces kan beïnvloeden (Huang et al., 2014).

Naast dat kinderen op een bepaalde manier benaderd moeten worden, is het ook belangrijk dat kinderen weten hoe ze deelname kunnen weigeren of zich kunnen terugtrekken. Het principe van vrijwillige deelname en terugtrekking moet duidelijk aan kinderen worden uitgelegd voordat toestemming wordt gegeven (Huang et al., 2014). Tuck en Yang (2014, geciteerd in Karmiris, 2024) benadrukken dat weigering een belangrijke rol speelt in het blootleggen van machtsstructuren. Door vrijwillige instemming en weigering te erkennen en te normaliseren, kunnen onderzoekers beter rekening houden met de machtsdynamieken en de ethische gevolgen daarvan. Het voorlezen van verhalen waarin het gebruik van het woord 'nee' centraal staat, kan kinderen helpen om onderzoek te weigeren (Karmiris, 2024).

Subthema: Vertrouwelijkheid en anonimiteit

Het kinderrechtenverdrag benadrukt dat kinderen recht hebben op vrijheid van meningsuiting, privacy en toegang tot passende informatie (Huang et al., 2014). Dat kinderen hier recht op hebben wordt vaak ook aangegeven in consent en assent procedures en moeten tijdens het onderzoek beschermd worden. Kinderen moeten verzekerd zijn van hun anonimiteit en daarnaast moeten onderzoekers volgens Huang en collega's (2014, p. 351) het volgende: “(...) *confirm that children's personal information is not divulged to third parties without their permission.*”

De aanwezigheid van ouders ondermijnt de sfeer van vertrouwelijkheid tijdens een onderzoek en het recht op privacy van het kind (Hanafin et al., 2014, geciteerd in Kutrovátz, 2017). Er treedt dan ondanks de algemene overeenstemming onder onderzoekers over de bescherming van de vertrouwelijkheid en anonimiteit van kinderen een dilemma op als gevolg van het conflict tussen het recht van kinderen hierop en het recht van ouders om informatie te verkrijgen over hun kinderen om hen te beschermen.

Individuele interviews moedigen kinderen aan om vrijuit te spreken, terwijl kinderen dit gevoel van vertrouwelijkheid niet hadden tijdens focusgroepen (Huang et al., 2014). Kinderen geven de voorkeur aan gesprekken zonder de aanwezigheid van hun ouders (Montreuil & Carnevale, 2018; Palaiologou & Brown, 2023), maar daarbij moet niet achterwege gelaten worden dat kinderen zich ook ongemakkelijk kunnen voelen wanneer zij alleen met een onderzoeker zijn en dat de aanwezigheid van ouders geruststellend kan zijn voor het kind. Desalniettemin kunnen ouders soms het gesprek domineren of hun kind dwingen in overeenstemming te zijn met de onderzoeker, wat het onderzoeksproces minder effectief en vertrouwelijk maakt (Hill 2005).

Kinderen geven zelf aan vertrouwelijkheid en anonimiteit belangrijk te vinden omdat ze bang zijn dat anderen zouden horen wat ze gezegd hebben. Vooral spraakopnamen worden als problematisch ervaren, omdat het dan makkelijk te achterhalen is wie iets gezegd heeft (Morgan & Sengedorj, 2015). Het verzamelen van gegevens via het internet neemt ook nieuwe ethische kwesties met zich mee, zoals; “(...) *unauthorized secondary use of personal information (Zimmer 2010), confidentiality and anonymity of inline data and relationship to networks that can restrict access* (Savinskaya, 2016, p. 69). Daarnaast is de locatie van belang om de vertrouwelijkheid en anonimiteit te waarborgen. Onderzoek moet plaatsvinden op een plek die de anonimiteit van kinderen niet in gevaar brengt en hen beschermt tegen onderbrekingen en afluisteren (Huang et al., 2014).

Subthema: Risico's en voordelen

Het is cruciaal dat kinderen geen schade oplopen door deelname aan onderzoek. Daarom moeten de potentiële risico's en voordelen zorgvuldig geëvalueerd worden (Huang et al, 2014). Omdat kinderen zowel kwetsbaar als handelingsbekwaam zijn, moeten hun belangen worden beschermd en hun deelname betekenisvol zijn. Kinderen mogen niet gebruikt worden door onderzoekers en hun grenzen mogen niet worden overschreden (Montreuil & Carnevale, 2018; Solberg, 2014).

Geformaliseerde codes leggen veel nadruk op het welzijn van deelnemers en het voorkomen van schade, waardoor de vertrouwelijkheid en anonimiteit van deelnemers beschermd worden (Palaiologou & Brown, 2023). Uit onderzoek van Palaiologou en Brown (2023, p.522) komt echter het volgende naar voren:

“(...) there is scepticism around the extent to which codes might offer ‘an illusion of ethical protection’ (Mason, 2018) and impact upon or limit the aims of the research

(Tierney and Blumberg Corwin, 2007). Additionally, there are concerns about the potential risks associated with ignoring emergent ethical dilemmas (Gabb, 2009; Gabbard et al., 2008; Miller et al., 2012)”

Maar de afwegingen hierin zijn lastig omdat er vaak sprake is van een tweestrijd. Onderzoek waarbij kinderen moeten vertellen over een heftige gebeurtenis kan pijn oproepen, wat discomfort en angst kan veroorzaken. Aan de andere kant kan het een positieve ervaring zijn die hen helpt om een situatie beter te begrijpen en het “(...) *could be beneficial to other children who have a similar experience and thus benefit the whole community.*” (Huang et al, 2014, p. 350). Hollway en Jefferson (2000, geciteerd in Solberg, 2014) stellen dat, zolang de potentiële voordelen duidelijk opwegen tegen de mogelijke risico's, deelnemers niet onveranderd hoeven te blijven door hun deelname aan onderzoek.

Discussie

Voor deze scoping review zijn tien verschillende artikelen geanalyseerd om een overzicht te krijgen van de ethische principes bij onderzoek met kinderen als proefpersonen sinds het onderzoek van Regan en collega's (2012). Uit de resultaten komen verschillende ethische principes naar voren, die grotendeels onveranderd zijn gebleven sinds het artikel van Regan en collega's (2012). Dit kan verklaard worden door het voortdurende belang van ethische principes in onderzoek en de onveranderde aard van veel onderzoekssituaties. Echter zijn er ook nieuwe ethische principes aan het licht gekomen die belangrijk zijn om mee te nemen in toekomstige onderzoeken met kinderen als proefpersonen.

Als eerst is er uitgebreid ingegaan op de machtsongelijkheid die op vier verschillende manieren naar voren kan komen binnen onderzoek. De ongelijke relatie tussen onderzoeker en

kind is hierbij de meest opvallende, waarbij er sprake is van onenigheid tussen onderzoekers over de aanpak die zij hierbij moeten hanteren. Aan de ene kant wordt het raadplegen van het kind aangeraden, terwijl aan de andere kant reflexiviteit van de onderzoeker wordt verwacht. Echter kunnen deze wellicht samen gaan, om zo alle belangen te waarborgen. In onderzoek hebben zowel volwassenen als kinderen de neiging om sociaal wenselijk antwoord te geven. Bij kinderen gebeurt dit meer door de machtsongelijkheid, waarbij ze ervaren dat de onderzoeker bepaalde verwachtingen heeft. Een nieuw inzicht is dat een onderzoeker het best een onwetende houding aan kan nemen, zodat kinderen zich zelfverzekerder voelen.

Op de andere niveaus van machtsongelijkheid, zorgt de ongelijke ouder-kindrelatie ervoor dat gegevens minder betrouwbaar zijn omdat ouders zowel de deelname als de antwoorden beïnvloeden. Bij kinderen onderling is het juist belangrijk dat er meer aandacht komt voor de machtsverschillen, omdat deze verschillen door te generaliseren vaak over het hoofd worden gezien. Toch zijn machtsverschillen tussen kinderen belangrijk, omdat ze ervoor kunnen zorgen dat sommige kinderen hun mening niet durven uit te spreken. Het gegeven dat kinderen liever alleen worden geïnterviewd, moet echter ook niet gegeneraliseerd worden, want sommige kinderen vinden de aanwezigheid van anderen wel fijn. Daarnaast kunnen er conflicten optreden bij onderzoekers wanneer zij moeten handelen buiten geïstitutionaliseerde regels om. Toegankelijkheid van de onderzoeker en ethische verplichtingen komen dan tegenover elkaar te staan. Het is voor onderzoekers belangrijk interpersoonlijke vaardigheden te ontwikkelen om te leren om te gaan met deze dualiteit. Daarnaast moeten de richtlijnen zoals opgesteld door ERIC flexibeler worden, zodat onderzoekers meer beweegruimte hebben om interpersoonlijke vaardigheden toe te kunnen passen en emotionele elementen te erkennen.

Er zijn ook botsingen met betrekking tot de gebruikte methoden; waarin het ene onderzoek aangeeft dat gebruikte methoden voor kinderen en volwassenen niet gelijk mogen zijn, zegt een ander onderzoek dat het inzetten van verschillende methoden problematisch is en de machtsongelijkheid juist vergroot. De meest gebruikte methode in onderzoek met kinderen is participerende interviews omdat op deze manier de antwoorden direct van kinderen komen. Echter hebben onderzoekers ook hier twijfels over omdat kinderen snel verveeld raken en het moeilijk vinden hun gevoel onder woorden te brengen. Deze methode is ook nog niet toepasbaar in alle contexten, omdat het voor kinderen in Aziatische landen moeilijker is om met directe bevragingen om te gaan. Het inzetten van nieuwe methoden, zoals fotografie, neemt mogelijke nieuwe risico's met zich mee. Bij het kiezen van een methode moeten dus zorgvuldig de voor en nadelen tegen elkaar worden afgewogen.

Er blijft een discussie bestaan over de vraag of de samenstelling van een onderzoeksgroep gebaseerd moet worden op de competentie van kinderen. Vaak is dit gebaseerd op leeftijd in relatie met ontwikkelingsniveau, terwijl dit volgens sommige onderzoekers niet aan elkaar gelijk gesteld mag worden. Onderzoekers geloven dat jonge kinderen, vanwege beperkingen in begrip en interesse, niet geschikt zijn voor kwalitatief onderzoek. Door selectie op basis van leeftijd kunnen kinderen daardoor onterecht buitengesloten worden. Onderzoekers moeten daarom een gegronde reden hebben om kinderen uit te sluiten van onderzoek. Het belang van informed assent in tegenstelling tot consent wordt ook benadrukt, maar het is volgens onderzoekers moeilijk om dit in praktijk te bereiken. Daarbij is het verkrijgen van informed consent nog net zo belangrijk, al dan niet belangrijker, omdat ouders de kwetsbare kinderen, die niet in staat zijn gegronde keuzes te maken, op deze manier kunnen beschermen.

Voor de bescherming van het kind moet er gelet worden op werving en weigering. Wanneer kinderen worden geworven aan de hand van het sneeuwbaaleffect moet gelet worden op de mate van vrijwilligheid, omdat de kans groot is dat kinderen anders beïnvloed worden door hun leeftijdsgenoten. Daarnaast wordt het inzetten van beloningen als wervingstechniek niet door alle onderzoekers gewaardeerd, omdat het kan zorgen voor vertekeningen in de resultaten. Participanten hebben dan meer het gevoel dat ze moeten meewerken in belangstelling van de onderzoeker dan voor henzelf.

Door aan kinderen duidelijk te maken hoe ze zich kunnen terugtrekken worden machtsstructuren blootgelegd, doordat de beslissing van een kind om zich terug te trekken in contrast staat met de verwachtingen van de onderzoeker. Daarnaast moet de vertrouwelijkheid en anonimiteit van kinderen bewaard worden. Echter, conflicten ontstaan wanneer zowel de belangen van de ouders als die van de kinderen tegelijkertijd gewaarborgd dienen te worden. Dit komt doordat ouders wettelijk gezien informatie over kinderen moeten krijgen, terwijl kinderen recht hebben op vertrouwelijkheid en anonimiteit. Duidelijke afspraken over het delen van informatie voorafgaand aan het onderzoek is daarom wenselijk. Met betrekking tot nieuwe technologische ontwikkelingen moet er gelet worden op de vertrouwelijkheid bij het verzamelen van online gegevens. Tot slot mag onderzoek voor kinderen niet schadelijk zijn, maar er is scepticisme over de huidige ethische codes, omdat ze misschien niet beschermend zijn maar slechts beperkend voor het onderzoek. In onderzoek is vaak sprake van een tweestrijd waarbij kinderen aan de ene kant kunnen profiteren van een onderzoeksgesprek terwijl het gesprek aan de andere kant ook negatieve gevoelens op kan roepen. Het is van belang om met al deze tegenstellingen rekening te houden bij het uitvoeren van onderzoek.

Het is belangrijk om rekening te houden met het feit dat er in deze scoping review niet

gebruik is gemaakt van een systematische review, waardoor er slechts in een gelimiteerd aantal databanken gezocht is waardoor naar verwachting aanvullende belangrijke literatuur niet is meegenomen. Daarnaast dekt de gebruikte zoekstring naar waarschijnlijkheid niet alle relevante literatuur. Alhoewel de abstracts door vier verschillende onderzoekers gescreend zijn, zijn de tien artikelen zoals gebruikt in deze review slechts door één onderzoeker gescreend en gecodeerd. Dit zorgt ervoor dat de betrouwbaarheid van de resultaten lager is dan wanneer dit door verschillende onderzoekers uitgevoerd zou zijn. In het onderzoek is geen rekening gehouden met de inclusiviteit van participanten, alhoewel in enkele artikelen werd gesproken over kinderen met een beperking of ziekte. Dit zou mogelijk kunnen zorgen voor een beperking in de generaliseerbaarheid of vertekening van de gegevens.

Omdat blijkt dat ethische principes nog steeds een grote rol spelen in onderzoek met kinderen als proefpersonen, is het van belang dat onderzoekers zich hiervan bewust zijn en zich reflexief blijven opstellen. In dit onderzoek komt naar voren dat competentie een grote rol speelt in onderzoek naar kinderen, wat suggereert dat toekomstig onderzoek hier meer aandacht aan moet besteden. De richtlijnen zoals omschreven in de inleiding moeten ruimte laten voor de tweestrijd waar onderzoekers in terecht kunnen komen en er moet meer aandacht komen voor informed assent om de betrokkenheid van kinderen te vergroten. Daarnaast heerst er scepticisme over de bescherming van de opgestelde ethische richtlijnen en moet onderzocht worden of deze niet overwegend beperkend zijn voor onderzoek. Het inzetten van andere methoden voor kinderen moet in twijfel getrokken worden en de risico's van alternatieve methoden dienen onderzocht te worden, om op een verantwoorde manier gegevens van kinderen te verzamelen (Huang et al., 2014). Tot slot is het van belang onderzoek te doen naar ethische principes met

betrekking tot nieuwe technologie, zoals genoemd door Bakker en collega's (z.d.), omdat deze nieuwe principes in deze scoping review onderbelicht zijn gebleven.

Conclusie

Op basis van de kwalitatieve analyse van tien artikelen, kan geconcludeerd worden dat machtsongelijkheid, verschillen tussen volwassenen en kinderen en de bescherming van het kind relevante thema's vormen in onderzoek waarbij kinderen betrokken zijn. Ondanks de veranderingen in de maatschappij, blijven veel ethische principes onveranderd. Om een antwoord te vormen op de onderzoeksvraag: *'Welke ethische principes komen naar voren in recente kwalitatieve onderzoeken naar ethische principes met kinderen als proefpersonen sinds het onderzoek van Regan en collega's (2012)?'* moet gekeken worden naar nieuwe inzichten, zoals dat er volgens de recente literatuur meer aandacht besteed moet worden aan informed assent, de competentie van kinderen en de risico's verbonden aan het gebruik van verschillende methoden. Daarnaast zijn reflexiviteit en flexibiliteit binnen ethische richtlijnen van belang voor het omgaan met de complexiteit van onderzoekssituaties en de machtsverhoudingen tussen betrokkenen. Uit deze scoping review is dus gebleken dat sinds Regan en collega's (2012) ethische principes zowel gelijk zijn gebleven, als dat er nieuwe ethische principes bij zijn gekomen.

Referentielijst

- Arksey, H., & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: towards a methodological framework. *International Journal Of Social Research Methodology*, 8(1), 19–32.
<https://doi.org/10.1080/1364557032000119616>
- Bakker, S., Hühn, A., Crul, S., Korsten, P., (z.d.) *Toekomstverkenning Digitalisering 2030*
<https://open.overheid.nl/documenten/ronl-6381adb2-3806-4f21-8ffd-613784a3ecdd/pdf>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Brown, A. (2019). Respectful Research With and About Young Families. *www.academia.edu*.
https://www.academia.edu/116998723/Respectful_Research_With_and_About_Young_Families?uc-sb-sw=37708136
- CCMO (2019) Kinderen en jongeren. Proefpersonen | Centrale Commissie Mensgebonden Onderzoek.
<https://www.ccmo.nl/proefpersonen/toestemming-geven/kinderen-en-jongeren>
- CCMO (2022) Toestemming: op papier of elektronisch. Onderzoekers | Centrale Commissie Mensgebonden Onderzoek.
<https://www.ccmo.nl/onderzoekers/wet-en-regelgeving-voor-medisch-wetenschappelijk-onderzoek/de-wmo-in-een-notendop/toestemming/elektronische-toestemming>
- Cherry, K. (2022). The Little Albert Experiment. *Verywell Mind*.
<https://www.verywellmind.com/the-little-albert-experiment-2794994>
- Christensen, P. and Prout, A. (2006) Anthropological and Sociological Perspectives on the Study of Children. In: Greene, S. and Hogan, D., Eds., *Researching Children's Experience: Approaches and Methods*, Sage, Thousand Oaks, 42-60.

- Coyne, I. (2010). Research with children and young people: the issue of parental (proxy) consent. *Children & Society*, 24, 227-237.
- Dedding, C., Jurrius, K., Moonen, X., Rutjes, L., (2013). Kinderen en jongeren actief in wetenschappelijk onderzoek: *Ethiek, methoden en resultaten van onderzoek met en door jeugd* <https://www.boomtestonderwijs.nl/media/4/9789401406512.pdf>
- Dings, S. (z.d.). Wetenschappelijke Integriteit | Universiteiten van Nederland.
<https://www.universiteitenvannederland.nl/onderwerpen/onderzoek/wetenschappelijke-integriteit>
- Gabb, J. (2010). Home truths: ethical issues in family research. *Qualitative Research*, 10(4), 461–478. <https://doi.org/10.1177/1468794110366807>
- Graham, A., Powell, M. A., & Taylor, N. (2013). Ethical Research Involving Children: Encouraging Reflexive Engagement in Research with Children and Young People. *Children & Society*, 29(5), 331–343. <https://doi.org/10.1111/chso.12089>
- Graham, A., Powell, M.A., & Taylor, N. (2015). Ethical research involving children. Putting the evidence into practice. *Family Matters*, 96, 23-28.
- Greene, Sheila – Hill, Malcolm (2005), “Researching Children’s Experience: Methods and Methodological Issues”, in: Greene, Sheila – Hogan, Diane, ed., *Researching Children’s Experience: Approaches and Methods*, London, Sage, pp. 1-21.
- Hamzeh, M., Oliver. K., (2010). Gaining research access into the lives of Muslim girls: researchers negotiating muslimness, modesty, inshallah, and haram. *International Journal of Qualitative Studies in Education* 23(2): 165–180.
<http://dx.doi.org/10.1080/09518390903120369>

- Hill, M. (2005), “Ethical Considerations in Researching Children’s Experiences”, in: Greene, Sheila. – Hogan, Diane, ed., *Researching Children’s Experience: Approaches and Methods*, London, Sage, pp. 61–86.
- Hill, M. (2006), “Children’s voices on ways of having a voice: children’s and young people’s perspectives on methods used in research and consultation”, *Childhood*, Vol. 13, No. 1, pp.69-89. <https://doi.org/10.1177/0907568206059972>
- Huang, X., O’Connor, M., Ke, L., & Lee, S. (2014). Ethical and methodological issues in qualitative health research involving children. *Nursing Ethics*, 23(3), 339–356.
<https://doi.org/10.1177/0969733014564102>
- Infracom, (2023). Data integriteit, vertrouw je op je eigen data?
<https://www.infracom.nl/actueel/137/data-integriteit-vertrouw-je-op-je-eigen-data#:~:text=Bij%20data%20integriteit%20gaat%20het,in%20organisaties%20alleen%20maar%20toeneemt>.
- Jamieson, L., Lewis, R., Simpson, R., & Morton, S. (2011). Researching Families and Relationships: Reflections on Process. *ResearchGate*.
https://www.researchgate.net/publication/255172594_Researching_Families_and_Relationships_Reflections_on_Process
- Karmiris, M. (2022). Consent as a relational engagement with children with intellectual disabilities—ethical conundrums and possibilities. *International Journal Of Qualitative Studies in Education*, 37(1), 282–293. <https://doi.org/10.1080/09518398.2022.2061739>
- Kind en Onderzoek (2024). KINDEREN EN WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK.
<https://www.kindenonderzoek.nl/>

- Kutrovátz, K. (2017). Conducting qualitative interviews with children – methodological and ethical challenges. *Corvinus Journal Of Sociology And Social Policy*, 8(2), 65–88.
<https://doi.org/10.14267/cjssp.2017.02.04>
- Mengist, W., Soromessa, T., & Legese, G. (2020). Method for conducting systematic literature review and meta-analysis for environmental science research. *MethodsX*, 7, 100777.
<https://doi.org/10.1016/j.mex.2019.100777>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2022). Instroomcijfers. Over Ons | *Raad Voor de Kinderbescherming*.
<https://www.kinderbescherming.nl/over-ons/ons-werk-in-aantallen/instroomcijfers>
- Montreuil, M., & Carnevale, F. A. (2018). Participatory Hermeneutic Ethnography: A Methodological Framework for Health Ethics Research With Children. *Qualitative Health Research*, 28(7), 1135–1144. <https://doi.org/10.1177/1049732318757489>
- Morgan, J., & Sengedorj, T. (2014). ‘If you were the researcher what would you research?’: understanding children’s perspectives on educational research in Mongolia and Zambia. *International Journal Of Research & Method in Education*, 38(2), 200–218.
<https://doi.org/10.1080/1743727x.2014.946498>
- Munn, Z., Peters, M.D.J., Stern, C. (2018). Systematic review or scoping review? Guidance for authors when choosing between a systematic or scoping review approach. *BMC Med Res Methodol* 18, 143 (2018). <https://doi.org/10.1186/s12874-018-0611-x>
- NWO (2018). Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit | *NWO*.
<https://www.nwo.nl/nederlandse-gedragscode-wetenschappelijke-integriteit>
- Origins of Ethics Committees. (2023). Barraquer Ophthalmology Center.
<https://www.barraquer.com/en/news/origins-ethics-committees>

- Palaiologou, I., & Brown, A. (2023b). Ethical considerations and dilemmas for the researcher and for families in home-based research: A case for situated ethics. *Research Ethics Review*, 19(4), 519–535. <https://doi.org/10.1177/17470161231181860>
- Piaget J. (1952). The origins of intelligence in children. *New York: International Universities Press*.
- Powell, M., Graham, A., Taylor, N., Newell, S., & Fitzgerald, R. (2011). Building capacity for ethical research with children and young people: An international research project to examine the ethical issues and challenges in undertaking research with and for children in different majority and minority world contexts. *Childwatch International Research Network*.
- Punch, S. 2002. “Research with Children: The Same or Different from Research with Adults?” *Childhood* 9 (2): 321 – 341. <https://doi.org/10.1177/0907568202009003005>
- Regan et al., (2012), Ethical Issues in Pedagogic Research *The Journal of Pedagogic Development* Volume 2 Issue 3 – Autumn 2012
- Savinskaya, O. (2016). One More Step in Childhood Research Discovery. A Review of Doing Mental Health Research with Children and Adolescents. A Guide to Qualitative Methods. *The Qualitative Report*, 21(1), 68-70.
- Solberg, A. (2012). Reflections on interviewing children living in difficult circumstances: courage, caution and co-production. *International Journal Of Social Research Methodology*, 17(3), 233–248. <https://doi.org/10.1080/13645579.2012.729788>

- Stirrup, J. (2017). 'They are too young to understand health' a researchers reflexive account of researching with under fives. *Sport, Education And Society*, 24(4), 361–374.
<https://doi.org/10.1080/13573322.2017.1376639>
- Tisdall, E. K. M. (2011). Engaging with Families and Relationships. In L. Jamieson, R. Simpson, & R. Lewis (Eds.), *Researching Families and Relationships: Reflections on Process* (pp. 46–55). *Palgrave Macmillan*.
https://www.pure.ed.ac.uk/ws/portalfiles/portal/14608141/Tisdall_2011_Engaging_with_families_and_relationships.pdf
- Twum-Danso, A. (2009). Situating participatory methodologies in context: the impact of culture on adult–child interactions in research and other projects. *Children's Geographies*, 7(4), 379–389. <https://doi.org/10.1080/14733280903234436>
- U.S. Department of Health and Human Services (2022). The Belmont report. *HHS.gov*.
<https://www.hhs.gov/ohrp/regulations-and-policy/belmont-report/index.html>
- UNCRC (1989). Convention on the Rights of the Child. *United Nations Human Rights*
<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>
- UNLV (2021) History of Research Ethics. *University Of Nevada, Las Vegas*.
<https://www.unlv.edu/research/ORI-HSR/history-ethics>
- Van der Kuil, J. (2016). Quality Business Support Blog.
<https://qualitybs.wordpress.com/2016/11/05/geschiedenis-van-klinisch-onderzoek/>
- Vandermeersch, P. M. G. P. (1987). Ethiek tussen wetenschap en ideologie. *Peeters*.
<https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/14436138/PVDM093Ethiek.pdf>
- Verdrag inzake de Rechten van het Kind (z.d.). Kinderrechten.
<https://www.kinderrechten.nl/verdragstekst/>

Watson, J.B., Rayner, R. (1920). Little albert experiment.

<https://www.simplypsychology.org/little-albert.html>

WRR (2018). De nieuwe verscheidenheid. Toenemende diversiteit naar herkomst in Nederland.

Verkenning | Ministerie van Algemene Zaken.

<https://www.wrr.nl/publicaties/verkenningen/2018/05/29/de-nieuwe-verscheidenheid>

Yelland, N., Bartholomaeus, C. (2021). Towards learning dialogues as data: researching children's lifeworlds in global cities. *Qualitative Research Journal*, 21(4), 394–407.

<https://doi.org/10.1108/qrj-10-2020-141>

Zimmer, M. (2010). "But the data is already public": on the ethics of research in Facebook.

Ethics And Information Technology, 12(4), 313–325.

<https://doi.org/10.1007/s10676-010-9227-5>

Bijlagen

Bijlage 1. Codeboek

Van de 49 codes zijn uiteindelijk 15 code groepen overgebleven. Hieruit zijn de drie verschillende thema's met subthema's tot stand gekomen.

Code	Quotation	Aantal codes
Machtsongelijkheid	“In the case of research with children, a further power dimension – the power differential between adults and children – can strengthen these effects (Punch 2002)” “(…) ethical dilemmas foreground the ways that unbalanced relations of power circulate within research processes and thus need to be attended to and critically analysed (Karmiris, 2024)”	48
Methode	“Being given free choice of location and time of interview might increase confidence in the researcher (Greene & Hill 2005).” “I therefore adopted ethnographic methods to provide what I hoped would be a detailed and nuanced account of the experiences of young children (Stirrup, 2017)”	32
Competentie	“Despite the critiques of age-based differentiation, most researchers suggest that cognitive developmental level related to age is an important dimension that researchers should be aware of (Kutrovátz, 2017)” “In conclusion, a balance should be found that avoids the bias that the researcher's preconceptions about a certain age group overly defines their approach (Kutrovátz, 2017)”	27

Gatekeeping	“First of all, parental gatekeeping considerably influences the recruitment of the research participants (Kutrovátz, 2017)” “It was also emphasised that children’s consent/assent should be given without pressure from their parents or other adults (Huang et al., 2014)”	25
Informed consent	“Generally, parental consent should be retrieved when the child was younger than 15–16 years” (Huang et al., 2014) “(…) the parents of my participants had to con- sent on behalf of their children.” (Karmiris, 2024)	15
Informed assent	“We also consider seeking assent from children enhances their recognition as active agents and fosters their engagement in the study.” (Montreuil & Carnevale, 2018) “Assent meant helping children understand the purpose of the research and gaining their willingness to participate before any data was collected. Assent was gained from the children rather than consent because, after discussions with practitioners, it was acknowledged that the children would not (either legally or intellectually) be able to give ‘consent’ due to their age and stage of development.” (Stirrup, 2017)	15
Rollen	“Discussing ethical issues the authors reveal how to form a cooperative relationship with the organization where the data are gathered, and how a researcher can cope with the duality of their social roles, clinical and research.” (Savinskaya, 2016) “(…) families viewed the researcher as a friend (...). This type of confidential emotion- sharing went beyond the identified aims of the associated study.” (Palaiologou &	12

	Brown, 2023)	
Informereren	“Full information about the research should be offered in language appropriate to children to ensure that they understand the general purposes, detailed procedures and possible consequences of the research.” (Huang et al., 2014) “Children’s rights to learn information about research and then assent to participate are usually restricted” (Huang et al., 2014)	10
Risico’s en voordelen	“In addition, young children might sometimes feel uncomfortable or even afraid when interviewed” (Huang et al., 2014) “However, this involvement of children has to be performed in an authentic manner to be meaningful and prevent children from being “used” to promote, for example, the researcher’s predefined research agenda” (Montreuil & Brown, 2023)	8
Vertrouwelijkheid en anonimiteit	“So while recording of voices was acceptable for some children because it provided a record of what was said and who said it; for other children this traceability was the reason why it was not acceptable” (Morgan & Sengedorj, 2014) “An appropriate location for conducting the research was important to ensure the children’s confidentiality and privacy.” (Huang et al., 2014)	7
Conflict belangen	“Despite the general resonance among researchers about the protection of children’s confidentiality and privacy, dilemmas still arose due to the conflict between children’s right to privacy and parents’ right to obtain information about their children in order to protect them. (Huang et al., 2014)	6

	“We adopt a view of agency in which children are perceived as both vulnerable and agential, which calls for a form of protection in their best interests, as well as their inclusion in processes affecting them. (Montreuil & Carnevale, 2018)	
Invloed onderzoeker	“Many researchers (Padgett, 2008; Hamzeh and Oliver, 2010) have suggested that a researcher’s personal characteristics such as gender, race, age, linguistic style, dress code and demeanour can impact the way participants respond and share their experiences.” (Stirrup, 2017) “The researcher’s preconceptions about children and childhood significantly determine the research method, thus it is important to remain reflexive about these preconceptions at the stage of research design.” (Kutrovátz, 2017)	6
Terugtrekking	“There was also the reading of stories that featured children who in both implicit and explicit ways were questioning and resisting the normative order of things. We read two books that featured the use of the word “No” as a way to discuss and emphasize what no means and when it is okay to say no” (Karmiris, 2024) “The principle of voluntary participation and withdrawal should be emphasised before consent/assent.” (Huang et al., 2014)	5
Werving	“Children who had agreed to participate were sometimes asked to recruit their peers and snow-ball sampling was used. Some researchers used small reimbursement in their research (Huang et al., 2014) “Child-friendly posters and flyers with colourful pictures were commonly used.” (Huang et al.,	4

	2014)	
Verschillen volwassenen	“In following this theoretical approach, research with children may not be conducted in the same manner as with adults (Gibson 2012), and it is highly important that basic differences are taken into account by planning for research with children (Hill 2005).” (Kutrovátz, 2017) “The principles of conducting effective ethical research are applicable in research with both children and adults. Both need to take into account the issues of recruiting, negotiating the consent, protecting the privacy and confidentiality, building rapport and facilitating the data collection and analysis.” (Huang et al., 2014)	4